

HANDEL IN LEVENDE
PRODUCTEN VAN
RUNDVEE

Evolutie van 2003 t.e.m. 2018

DARTEMENT LANDBOUW & VISSERIJ

Samenstelling
Departement Landbouw en Visserij

Auteur(s)
Leen Versmissen

Datum
18/10/2019

////////////////////////////////////

HANDEL IN LEVENDE PRODUCTEN VAN RUNDVEE

Evolutie van 2003 t.e.m. 2018

////////////////////////////////////

INHOUD

1	Handel in sperma	5
1.1	De centra	5
1.1.1	Aantal centra	5
1.1.2	Verspreiding over het Vlaamse Gewest	5
1.1.3	Activiteitsgraad van de centra	5
1.1.4	Verkoopsystemen	6
1.2	Specifieke kenmerken van de handel	9
1.2.1	Herkomst van het sperma	9
1.2.2	Evolutie van de handel	9
1.2.3	Rassen	10
2	Handel in embryo's	133
2.1	De centra	133
2.2	Specifieke kenmerken van de handel	133
3	Eicellen	14
	Figurenlijst	15

Vanaf 1 januari 2011 is in Vlaanderen een zoötechnische erkenning vereist voor het winnen of opslaan van sperma, eicellen of embryo's van runderen met het oog op het in de handel brengen ervan onder de vorm van een verkoop, een bezit met het oog op een verkoop, een aanbieding voor verkoop en iedere beschikbaarheidstelling, levering of overdracht aan derden tegen of zonder vergoeding, met het oog op gebruik.

Deze zoötechnische erkenning is geregeld in het Fokkerijbesluit van 19 maart 2010. Ze heeft tot doel de handel in sperma, eicellen en embryo's te kunnen controleren met betrekking tot de certificatie van de zoötechnische kwaliteiten van de donoren. De zoötechnische controleopdracht is tot 31 oktober 2018 vervat in de richtlijnen van de Raad 2009/157/EEG (raszuivere fokrunderen) en 90/425/EG (veterinaire en zoötechnische controles). Vanaf 1 november 2018 zit dit vervat in de Fokkerijverordening 2016/1012.

De zoötechnische erkenning komt bovenop de veterinaire erkenning die voor rundvee voorgeschreven is in de richtlijnen 88/407/EG (sperma) en 2003/43/EEG (embryo's en eicellen). Deze erkenning behoort tot de federale bevoegdheid. Informatie hierover kan u vinden bij het Federaal Agentschap voor de Voedselveiligheid.

Erkende centra zijn verplicht om jaarlijks vóór 31 maart aan het departement Landbouw en Visserij een activiteitenverslag, jaarverslag genoemd, over te maken. In dit rapport worden de cijfers verwerkt van deze jaarverslagen.

In de grafieken zit een onderbreking. Tot 2010 werden de cijfers verzameld voor periodes van 1 juli tot 30 juni. Vanaf 2011 gebeurt dit per kalenderjaar.

////////////////////////////////////

1 HANDEL IN SPERMA

Dit rapport brengt niet de volledige handel in Vlaanderen in rundveesperma in kaart. Aan de hand van de jaarverslagen van de erkende centra kan enkel een beeld geschetst worden van de handel door de in Vlaanderen gevestigde centra. Wat door Waalse centra rechtstreeks aan Vlaamse veehouders wordt geleverd, is niet meegenomen. De Waalse overheid verzamelt geen cijfers over de werking van haar centra. De werkelijke aankopen door de Vlaamse veehouders zijn bijgevolg hoger dan hierna getoond wordt.

1.1 DE CENTRA

1.1.1 Aantal centra

In 2018 beschikken 28 Vlaamse centra over een zoötechnische erkenning. Voor rundveesperma telt Vlaanderen 26 opslagcentra maar geen wincentra. De coördinaten van alle centra zijn te vinden op de webpagina <http://lv.vlaanderen.be/nl/dier/runderen/voortplantingstechnieken>

Van de 26 sperma-opslagcentra zijn er 6 actief in de intracommunautaire handel. 5 van deze centra wisselen sperma uit met hun Nederlandse moeder-/zusterorganisatie.

Vergeleken met de paarden- en de varkenssector is het aantal centra voor rundveesperma relatief beperkt. Rundveesperma wordt in hoofdzaak in bevroren toestand verhandeld. Dat laat een grotere actieradius toe per centrum.

Inseminatie is geen diergeneeskundige handeling. Niettegenstaande is de toename aan centra vooral te wijten aan de toename van dierenartsen die deze activiteit uitoefenen. Zij werken al dan niet in opdracht en voor rekening van een erkend centrum. In de fokkerijreglementering werd daarom het begrip 'depot' opgenomen. Dierenartsen-inseminatoren en vertegenwoordigers die uitsluitend in opdracht en voor rekening van een erkend centrum sperma verkopen, worden beschouwd als een depot van het erkend centrum en hoeven niet zelf een erkenning aan te vragen.

1.1.2 Verspreiding over het Vlaamse Gewest

Opgedeeld naar vestigingsplaats, zijn 10 opslagcentra gevestigd in West-Vlaanderen, 10 in Oost-Vlaanderen, 2 in Antwerpen, 2 in Limburg en 2 in Vlaams-Brabant. Deze spreiding houdt geen verband met de veedichtheid in de provincies.

1.1.3 Activiteitsgraad van de centra

In Vlaanderen werden in 2018 meer dan 819.000 doses sperma verkocht

De omvang van aan- en verkoop verschilt sterk tussen de centra. Op basis van de verkoopcijfers kunnen de centra opgedeeld worden in centra die meer dan 25.000 doses per jaar verkopen en centra die minder dan 15.000 doses per jaar verkopen. Meer dan 95 % van het sperma wordt verkocht door centra die meer dan 25.000 doses per jaar verkopen.

In de groep die minder dan 15.000 doses per jaar verkopen, zitten 15 opslagcentra. 13 daarvan verkopen uitsluitend sperma via inseminatie. 8 daarvan – waarvan 6 dierenartsen - verkopen minder dan 20 doses sperma per week.

1.1.4 Verkoopssystemen

Bij controle op het terrein worden 3 verkoopssystemen aangetroffen:

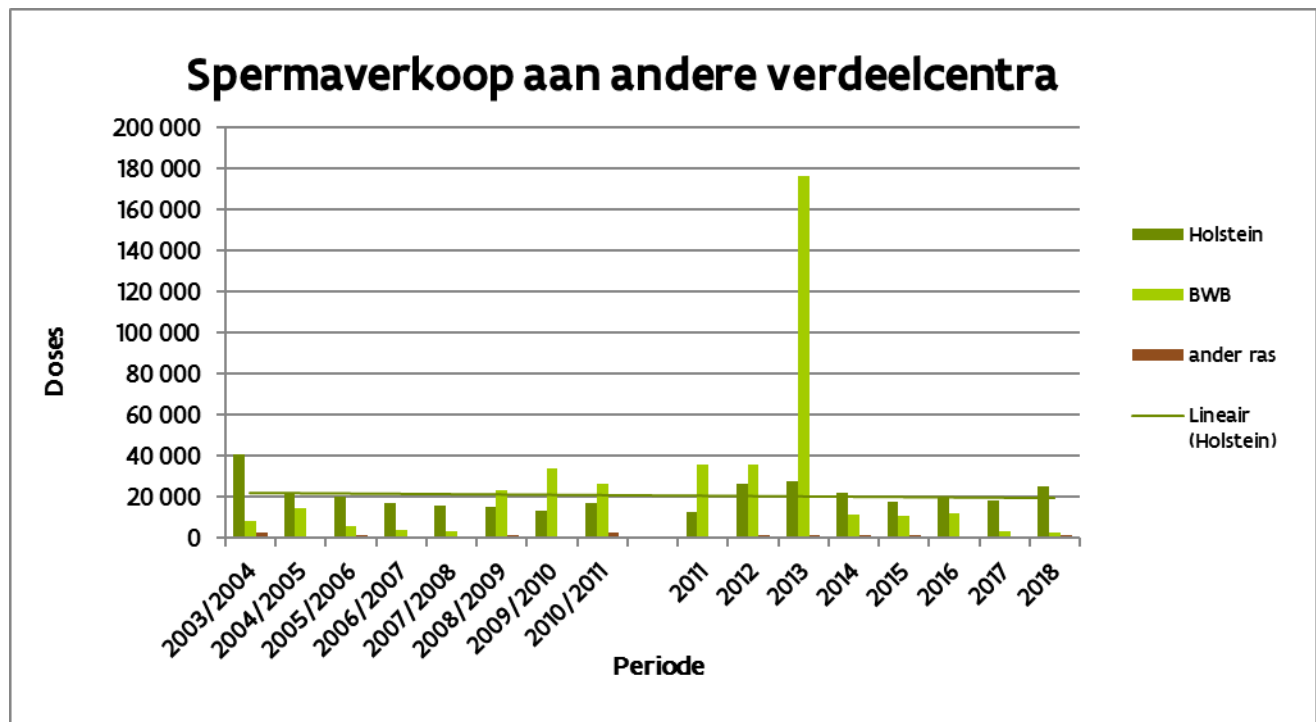
- ▶ sperma verkopen aan een ander erkend centrum (doorverkoop)
- ▶ sperma verkopen aan een veehouder/doe-het-zelver
- ▶ sperma verkopen aan een veehouder via een inseminatiedienst

1.1.4.1 Verkoop tussen centra

Elke verkoop tussen centra brengt een bijkomende kost mee. Om die reden blijven spermaverkopen tussen centra beperkt. In 2018 werden in totaal 28.332 doses sperma verhandeld tussen centra. Daarvan was 87% HF, 9% BWB en 4% ander ras. Meer dan 80% daarvan was bestemd voor centra gevestigd in Wallonië.

Sinds 2008, het jaar waarin de productie van het wincentrum voor het eerst in rekening wordt gebracht, wordt meer dan de helft van de verkoop tussen centra gerealiseerd door het wincentrum.

In 2013 werd door dit centrum een uitzonderlijke verkoop uit de reserves gerealiseerd. Eind 2016 stopte het wincentrum alle win- en opslagactiviteiten.

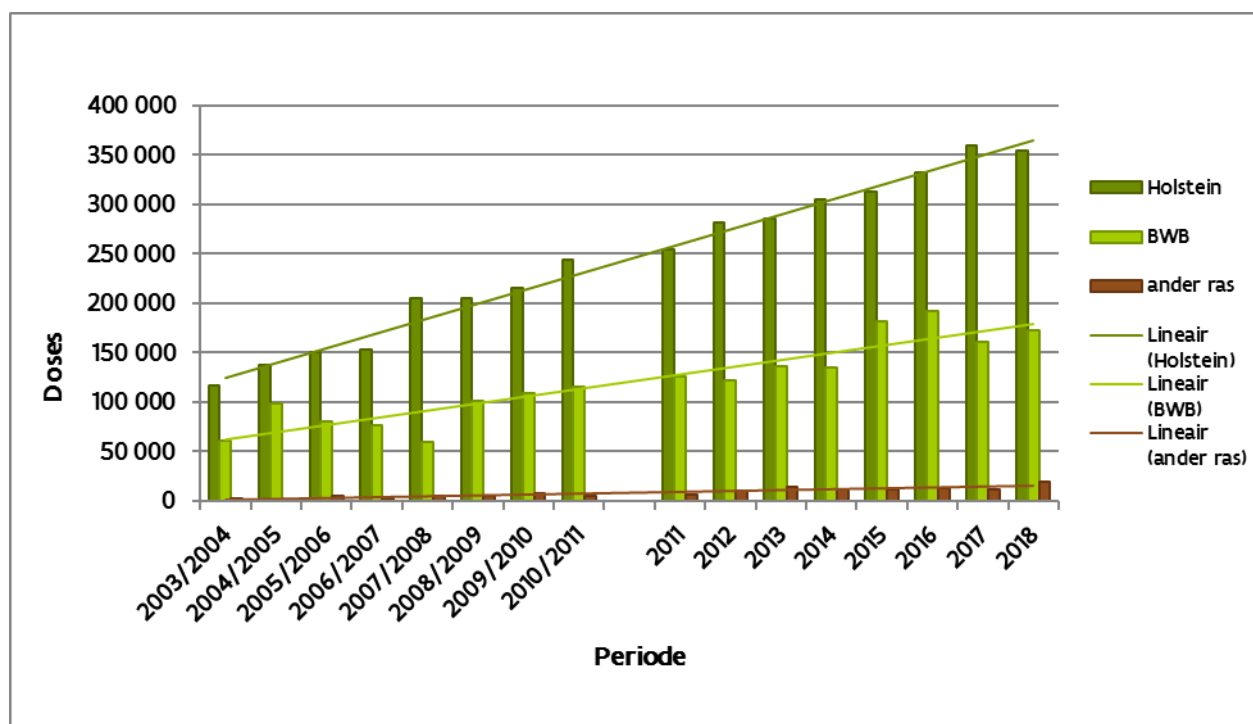
Figuur 1: Spermaverkoop tussen de centra per ras

1.1.4.2 Verkoop tussen centra

De verkoop van sperma aan veehouders/doe-het-zelvers neemt elk jaar toe maar niet in gelijke mate voor alle rassen.

In de rundveefokkerij wordt een stijgende tendens waargenomen van kruising van melkvee dat niet voor de fokkerij wordt weerhouden, met vleesveestieren. Uit de jaarverslagen van de centra blijkt echter niet dat veehouders in toenemende mate gebruik maken van Belgisch Witblauw of andere vleesrassen. Dit kan te maken hebben met directe aankopen van veehouders bij Waalse centra en met het inzetten van dekstieren.

De reflex om dekstieren te gebruiken in zuiver ras is niet zonder risico. Stieren waarvoor noch fokwaarden, noch informatie over hun bevruchtingscapaciteit of verwantschap met de vrouwelijke populatie op het bedrijf beschikbaar is, zijn in sterk ingeteelde rassen medeverantwoordelijk voor de mindere rendabiliteit van de bedrijven.

Figuur 2: Spermaverkoop aan veehouders/doe-het-zelvers per ras

1.1.4.3 Verkoop via inseminator

Dierenartsen die sperma insemineren dat al bij de veehouder aanwezig is of dierenartsen die voor rekening en onder verantwoordelijkheid van een erkend centrum insemineren, zijn niet erkenningsplichtig.

Dierenartsen die zelf sperma aankopen om te insemineren op de bedrijven zijn wel erkenningsplichtig. Wie sperma verkoopt, moet kunnen instaan voor het afleveren van certificaten aan de koper hetzij via

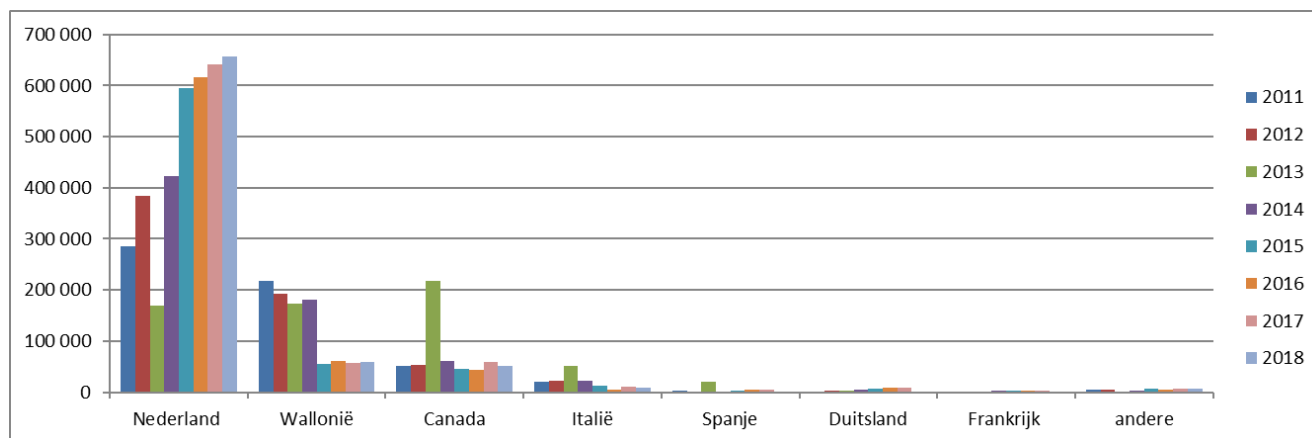

1.2 SPECIFIEKE KENMERKEN VAN DE HANDEL

1.2.1 Herkomst van het sperma

Centra moeten de herkomst van het sperma registreren. In het jaarverslag wordt gevraagd hoeveel sperma per ras en per aanleverend centrum werd aangekocht.

Vlaanderen is een importgebied voor sperma. 90,77% van het aangevoerde sperma kwam in 2018 uit Nederland. De aanvoer via Nederland blijft toenemen. Ze maskeert in belangrijke mate de aanvoer uit 3de landen en andere lidstaten.

Figuur 4: Oorsprong van de aanvoer in Vlaanderen

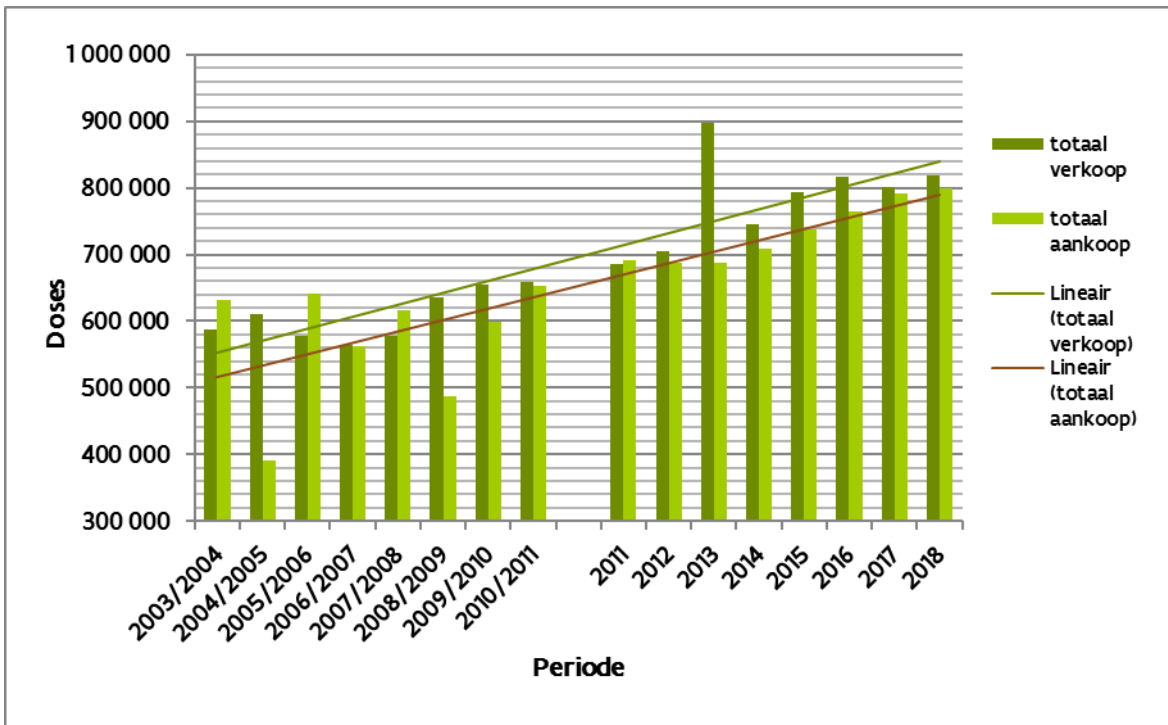
Het aandeel sperma aangevoerd uit Wallonië neemt sinds 2011 af. De aanvoer uit Wallonië bestond in 2018 voor 93,58 % uit Belgisch Witblauw sperma.

1.2.2 Evolutie van de handel

De globale aan-en verkoop van rundveesperma in Vlaanderen blijft groeien.

De totale verkoop bevat naast de verkoop aan gebruikers ook de doorverkoop aan andere centra. De verkoop aan gebruikers omvat spermaverkopen met en zonder inseminatiedienst.

De aankoopdaling voor de periode 2004/2005 is te wijten aan het ontbreken van jaarverslagen met informatie over de aankopen door de centra. De crisis in de veehouderij met een dieptepunt in 2008, is af te lezen van de aankoopcijfers van de centra in 2008/2009. De piek in de verkoop in 2013 betreft een eenmalige verkoop uit de reserve van een centrum.

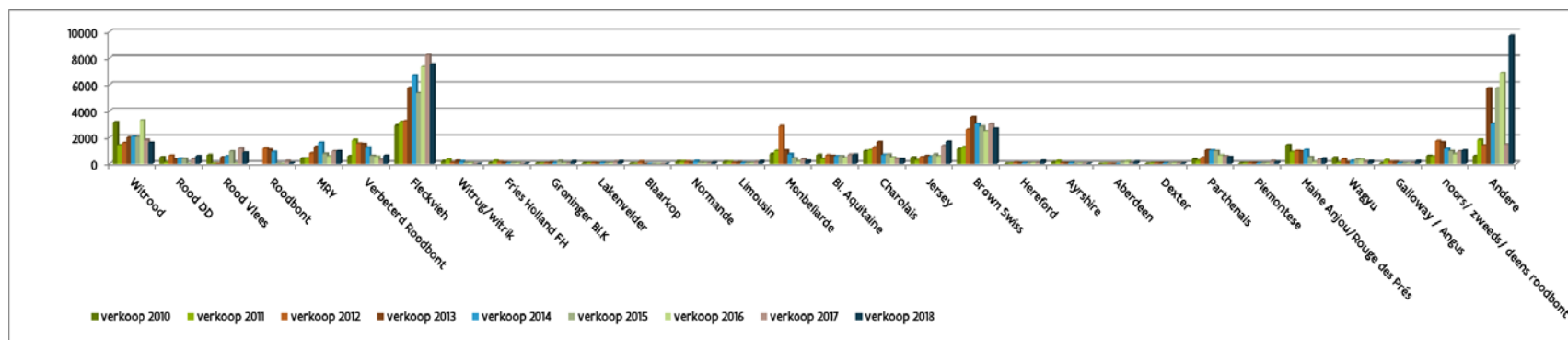
Figuur 5: Evolutie van de aan- en verkoop van sperma

1.2.3 Rassen

Ongeveer 64% van het in 2018 aangekochte en verkochte sperma is Holsteinsperma, 33% is Belgisch Witblauwsperma (dubbeldoelvariant inbegrepen) en minder dan 4 % is sperma van andere rassen.

Het opveren van de spermaverkoop vanaf 2008/2009 voor het Belgisch Witblauw heeft te maken met het toevoegen van de verkoopcijfers van het spermawincentrum. De forse toename van de verkoop in 2013 heeft te maken met een eenmalige actie waarbij Belgisch Witblauw-sperma verkocht werd aan een ander centrum. Los daarvan toont de handel in sperma voor Holstein-Friesian en Belgisch Witblauw een stijgende trend.

Figuur 7: Evolutie van de spermaverkoop per ras (andere rassen)

FIGURENLIJST

Figuur 1: Spermaverkoop tussen de centra per ras.....	6
Figuur 2: Spermaverkoop aan veehouders/doe-het-zelvers per ras.....	7
Figuur 3: Evolutie van spermaverkoop via inseminatie en doe-het-zelf KI.....	8
Figuur 4: Oorsprong van de aanvoer in Vlaanderen.....	9
Figuur 5: Evolutie van de aan- en verkoop van sperma.....	10
Figuur 6: Evolutie van de spermaverkoop per ras.....	11
Figuur 7: Evolutie van de spermaverkoop per ras (andere rassen).....	12
Figuur 8: Evolutie van aankoop, verkoop en transplantatie van embryo's.....	14